

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre .. .	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Papi szent gyakorlatok.

Ime a szent napok, melyeket az Úr adott, ime az üdvösség ideje!

A papi hivatal legfölségesebb a világon s tán nem is emberi vállakra való. Fölséges, de terhes. Terhes és sok lelki veszedelemmel jár. Igaza van a mi tisztelendő lelki atyáknak, hogy a pap folyton síma jégen jár és nem szabad elesnie. Ő a lelkek orvosa. Neki tehát egészségesnek kell lennie, hogy gyógyíthasson. És a világ? Oh a papnak is a világban kell élnie. Ember ő is, telve gyarlósággal és szenvedélyekkel. Innen mintegy természetszerűleg következik, hogy sok hiba, vétség, szenny tapad rá. S hol szabadul meg azoktól? Legkönnyebben a magányban, itt a szentek szentében Jézus lábainál, a szent gyakorlatok ideje alatt.

Aldásosabb és következményeiben gyümölcsözőbb tette nem határozhatta volna el magát a mi áldott és szeretve szeretett püspökünk, *Majláth Gusztáv Károly* gr. ő Méltósága, mint a mikor papjait székvárosába, a hatalmas székesegyház boltívei alá lelki szent gyakorlatokra összehívta. Nem volt parancs a meghívó, hanem a szeretet és buzgalom maga, kinek-kinek tetszésére bízva a megjelenést. És jöttek meglepő nagy számban, száztizenegyen, ifjú papok, kik csak most kezdetek küzdeni a világgal, férfiak, kiknek izmai feszülnek és vállalai hozzá vannak szokva a munkához. Öregek, kiknek fejét behavazta az idő és lelkét megérlette a sok tapasztalat. Ime ez ifjú püspök megértette az időt és papjai megértették a püspököt.

Igazán e szent gyakorlat kimondhatatlan lelki haszon azokra, kik benne részt vehettek és csaknem pótolhatatlan veszteség, kik bármi okból távol maradtak. Csak egy pár gondolatot akarunk ide vonatkozólag összejegyezni. Már maga *P. Schlick* *J. S. I.* a mi lelki atyánk, a lelki élet nagy mestere. Ugy

belenyúl a szívbe, úgy átkutatja annak minden rejtékét, hogy abban semmi titkos úr nem marad; földet és eget bejár, levisz a pokolba és meghordog a tisztító-helyen; fest, részletez és elemez, megdöbönt és vigasztal, korhol és buzdít s mindezt a hatalom és tudás oly nagy erejével, hogy az ember magát Istent véli hallani. Ninesen itt a földön marandó hazánk, non habemus hic manentem civitatem! Felfelé a szivekkel, sursum corda! Nagy beteg a világ, a nép, a lelki pásztorok. Es nincs más orvosa, mint Jézus Krisztus, ki úgy gyógyítja a lelki betegeket, hogy keresztül viszi nyole lépesón, a nyole boldogságon. De ez a *papnak* nem elég; ő civitas supra montem posita, sal terrae, lux mundi. Az a kérdések kérdése: hogy éltem eddig, hogy élek most, hogy fogok élni ezután? Elemzi a papi méltóságot, terheit, veszélyeit, szóval felölel mindent, mi *lelki megtisztuláshoz* vezet s a *jóban való megmaradást* biztosítja. Összesen 15 elméikedést tartott, melyek egy-egy óráig tartottak, az alatt kizárólag övéi voltunk, formált és alakított, újjá teremtett.

A gyóntatásra haton voltak kijelölve; névszerint: *P. Schlick* *S. I.*, *Kovács* *Lajos* tordai esperes-plebános, *Steinicz* *Ede* papuevelői lelkiigazgató, *Szabó* *György* nagy-ernyei plebános, *P. László* *Polykár* és *P. Pucher* *Anaklet*, valamennyien cum facultate absolventi a casibus reservatis omnibus. De azért bármely, a szent gyakorlatokon résztvevő pap gyóntathatott ugyanazon felhatalmazással.

A szentgyakorlatok 27-én végződtek be meghatározott szertartások között. Püspök úr ő Méltósága előimádkozása mellett reggel 1/47 órakor közös imát végeztünk a székesegyházban; azután *P. Schlick* a mi atyánk és apostolszavú tanítónk megtartotta utolsó elméikedését. A Jézussal való egyesülést s annak áldásait fejtegette, megvilágítva előadását egy gyönyörű és fölötte találó hasonlattal, melyet a vad rózsáról és

a beléje oltott nemes rózsagalyról vett. Elmélkedés után a főpásztor fényes segítséggel szent misét szolgált és közben megáldoztatta az ő papjait; majd maga köré gyűjté még egyszer a papságot s egy közvetlen melegségű beszédben elbucszott tőlük. A Szent Lélek malasztja ott lebegett ajkain, szavai mint a termékenyítő tavaszi eső, áldást hozólag hullanak megindult szíveinkbe. Láttam én ott bámulattól meglepett fiatal papokat, láttam könyező arcokat, láttam megindulástól remegő ősz fürtöket. Láttam és soha sem fogom elfeledni.

Szent mise után ő Méltóságát lakásába kísértük, hol *Fábián* Sándor nagyprépost és székesegyházi kanonok úr ő Nagysága az egész papság nevében megköszönte ő Méltóságának, hogy a ráuk és egész egyházmegyénkire oly nevezetes eme napokat nekünk buzgalomával, áldozatra való készségével megszerezni méltóztatott. Szavaira ő Méltósága kegyesen válaszolt és azután elbocsátott bennünket.

Igy folytak le nagyjában a szent gyakorlatok. Oh de ez csak gyöngye vázlat; magát a dolog velejét, a lelket, inkább érezzük, mintsem leírni tudnók e pillanatokban. Isten segítségével azonban azt is megkíséreljük a jövő számban. Most Isten bőséges áldását kérjük lelki gyakorlatainkra és záradékkul s emlékezetül a jelen voltak nevét ideiktatjuk:

NOMINA

eorum, qui 1897. a 23—27. Aug. Albae-Carolinae praeerunt.

Illustrissimo Domino Episcopo **Gustavo Carolo** e Comitibus **Majláth** sacris exercitiis int. erfuere

Avedik Lucas, Archidiaec. Paroch. Elisabethopol. Albert Franciscus, Catecheta in gymn. Coronens. (Brassó). Albert Stephanus, Coop. Gyergyó-Ditroens. Bálint Georgius, Profess. in gymn. A-Carolin. Bálint Gregorius, Adm. in Görgey-Szt.-Imre. Dr. Balás Andreas, Prof. Theol. A-Carolin. Dr. Balás Andreas, Coop. Coronens. Bálint Ludovicus, Paroch. in Csik-Csatószeg. Balás Ignat., Adm. in Küküllő-Keményfalva. Balog Joseph. Candi. Prof. gymn. Claudiopol. Balás Franc., Paroch. Cibini. extr. mur. Bajna Franc., Adm. in Farkaslaka. Bartos Dionys., Adm. in Parajd. Bárány Lucas, Archidiaec. Paroch. Armenopol. (Szamos-Ujvár). Barácz Albert, Vice-Archidiaec. Honor. Curat. domus correctoriae regnicol. in Nagy-Enyed. Beke Antonius, Canonicus. Dr. Bilinszky Ludov., Assess. Consist. Direct. praeparandiae puell. Cibini. Buday Joanes, Adm. in Lupény. Butyka Alexand. Assess. Consist. Secretar. eppalis. Bors Ladislaus, Paroch. in Imecsfalva. Csiky Joannes, Archidiaec. Paroch. in Zalathua. Csiky Nicolaus Prof. in gymn. A-Carolin. Czibalmos Joseph. Cand. Prof. gymn. Claudiopol. Dávid Alexander, Adm. in Csicsó-Keresztur. Dobordán Carol., Coop. in M.-Vásárhely. Erős Joseph., Prof. in gymn. A-Carolin. Esztégár Gregor, arm. rit. Catech. in gymn. reg. Armonopol. Fábián Alexander, Praepositus maj. et Canonicus. A-Carolin. Faraó Simeon, arm. rit. Adm. in Csik-Szépvez. Fejér Gregor, Prof. gymn. A-Carolin. Fekete Emeric, Adm. in Fenyéd. Ferencz Joseph., Adm. in Govásdia. Fuchs Gustav., Coop. in Gyergyó-Ditró. Gábor Moyses, Adm. in Magyar-Fenes. Gál Nicolaus, Adm.

in Túr. Gál Alexius interim. pens. Paroch. Gáspár Stephan., Prof. gymn. in Székely-Udvarhely. Gáspár Joannes, Adm. in Kadiestálva. Gergely Ignatius, Canonicus. Georgiewits Alexander, Paroch. in Kudsir. Gező Georg., Paroch. in Deményháza. Gidófalvy Gregor., Praepos. Archidiaec. Paroch. Cibiniens. Dr. Gyárfás Stephan., Prof. gymn. Coronens. Hadnagy Michael, Adm. in Korond. Hejja Colomanus, Paroch. in Mócs. Hosszu Franciscus, Paroch. in Csik-Szt.-Király. Janesó Ernest, Vice-Archidiaec. Paroch. in Piski. Jung-Cseke Ludovicus, Abbas, Archidiaec. Paroch. in Székely-Udvarhely. Imets Jacob. Filip, Canonicus. A-Carolin. Kalapács Emeric., Adm. in Ehed. Kacza Stephan., Adm. in Mező-Szengyel. Kiss Gustav., Canonic. Honor. Confess. Ursulin. Cibini. Kolín Stephan., Paroch. in Mező-Sámsond. Kónesag Ignatius, Adm. in Lengyelfalva. Konez Stephan., Paroch. in Csik-Tusnád. Dr. Kóródy Petrus, Prof. Theol. A-Carolin. P. Korbuly Ignat., Ord. S. Franc. interim. Praesid. A-Carolin. Kovács Simeon, Canonicus A-Carolin. Kovács Ludovicus, Archidiaec. Paroch. in Torda. Kovács Gervasius, Adm. in Deés-Akna. Kovács Ludovicus, sen. Adm. in Felvinc. Kozma Emericus, Adm. in Köröspatak. Lány Julius, Paroch. in Hátszeg. Lázár Antonius, Adm. in Aljára. Lestyán Ludovicus, Paroch. in Topánfalva. Lőrincz Franciscus, jun. Adm. in Kis-Kapus. Lukács Carolus, Curatus, domus correct. regnicol. in Szamos-Ujvár. Magzó Michael, Capell. exposit. in Maros-Ujvár. Máté Joseph., Paroch. in Bács. Medgyessy Joannes, Coop. Claudiopol. Meisel Joseph., Coop. in Beszt-rec. Miklós Stephan., Paroch. in Csik-Madaras. Miske Julius, Adm. in Hunyad-Dobra. Müller Joannes, Paroch. in Hunyad-Boica. Németh Julius, Coop. in Lembény. Neuhirher Edm. Catecheta et Curat. domus correctoriae regnicol. Claudiopol. Oláh Antonius, Adm. in Székely-Keresztur. Olii Moyses, Prof. gymn. in Maros-Vásárhely. Pál Stephan., Canonic. Honor. Referens. Senatus. dirig. Dioec. Claudiopol. Pál Antonius, Assessors et Notarius Consist., Prof. gymn. A-Carolin. Pap Joannes, Vice-Archidiaec., Paroch. in Köszvényes-Remete. Papp Theodorus, arm. rit. Coop. Armenopol. Paskó Antonius, Adm. in Offenbánya. P. Pucher Anaclet. O. S. Fr., Confess. Monial. A-Carolin. Puskás Gregor., Adm. in Csertés-Hondol. Prokupek Samuel, Direct. Orphanotrophii r. g. Theresiani cath. Cibiniens. Rautz Joannes, Paroch. in Csik-Karalfalva. Röss Carol. Prof. gymn. A-Carolin. Sebestyén Moyses, Adm. in Zetelaka. Schwörer Sebastian., Coop. Coronens. Dr. Sántha Albertus, Prof. in Gyergyó-Szt.-Miklós. Sántha Joannes, Paroch. in Magyar-Igen. Steinicz Eduardus, Canonic. Honor., Spirit. Direct. in Seminario A-Carolin. Szilveszter Francisc. Coop. A-Carolin. Szabó Georgius, Paroch. in Nagy-Ernye. Szánthó Stephanus, Adm. in Teke. Sneff Josephus, Paroch. in Verespatak. Szélyes Dionysius, Prof. gymn. Coronens. Szóts Joannes, Adm. in Szerdahely. Szmollen Paulus, Coop. Claudiopol. Tamási Aaron, Canonic. A-Carolin. Tóth Stephanus, Catecheta in gymn. reg. Cibiniens. Varga Franciscus, Paroch. in Csik-Szt.-Domokos. Vargyas Franciscus, Assessors Consist. Direct. gymn. Coronens. Dr. Vass Albertus, Prof. Theol. A-Carolin. Veress Ludovicus, Paroch. in Kerelő-Szt.-Pál. Vetési Emericus, Adm. in Jegenye. Wartha Xav. Francisc., Actuar. in aula eppli A-Carolin. Zlamál Augustinus, Prof. gymn. A-Carolin. Zsigmond Andreas, Capell. milit. in Sopron.

Moderator SS. Exerortiorum erat:

R. P. Joannes Schlick, S. J.

Ure igne S. Spiritus renes nostros et cor nostrum Domine: ut tibi casto corpore serviamus et mundo corde placeamus.

Quaesumus clementiam tuam omnipotens Deus, ut nos famulos tuos gratia tua confirmare digneris: ut in hora mortis nostrae non praevaleat contra nos adversarius, sed cum Angelis tuis transitum habere mereamur ad vitam. — Per Dominum.

Eucharistikus értekezéslet.

A múlt számunkban előre jelzett eucharistikus értekezéslet f. hó 27-én csaknem várakozást föllümlő eredménnyel folyt le a püspöki residentia nagytermében. A szent exercitiumon részt vett 113 tag talán kivétel nélkül megjelent ott, hogy Főpásztorunk vezetése alatt értekezzék nagyfontosságú kérdésekről. Pontban 10 órakor megjelent püspök úr ő méltósága és Pál Antal a jegyzőkönyv vezetésével meghívván, azután circa következő szavakkal nyitja meg az értekezletet:

D. a J. Kr.! Mindenek előtt köszönetet mondok, hogy ily nagy számmal jelentek meg ez értekezésleten is. Azután fejtegeti, hogy az összejövetel célja, megbeszélni itt, 1) mikép lehet az Úr Jézus jelenléte iránti hitet bennünk papokban megtartani, erősíteni; 2) hogy lehet a hitet, buzgóságot, szeretetet a hívekben föléleszteni, gyarapítani az oltári szentségben jelenlévő Udvozító Jézus Krisztus iránt. Erre nézve egyik leghathatósabb eszköz, az Eucharistikus társulat. Nem kívánja, sőt meg sem engedi, hogy most az első hevülésben belepjen valaki a társulatba, csak meg akarja ismertetni azt, hogy otthon aztán próbálják meg előre, s ha bebizonyul, hogy ez a társulat saját buzgóságukra jó, csak akkor jelentsek be belépésüket, de csak pár hét múlva, addig kinevez valakit, a kinél a jelentéseket mindenki megteheti. (Helyeslés.)

Felszólítja ft. Schliek atyát, ki a szentgyakorlatokat vezette: szíveskedjék az egybegyűlteknek az Eucharistikus társulatról ismertetését megtartani. Ft. Schliek atya megköszöni, hogy őt hivta fel püspök úr ez előadás megtartására, azután ezekben ismerteti a társulatot:

Több éve indult meg Franciaországban egy mozgalom, mely a népek vezéréit, a papokat volt hivatva az Oltári-szentség iránti tiszteletre, mely imádásra vezetni.

Oka volt a miért éppen Franciáországban indult meg a mozgalom, a szerencsétlen ország állapota, a szabaddómivesség istentelensége, mely nemcsak újságot indított, Sátán cím alatt, de még a borzasztóbb jelenség, hogy 10-15-20 kápolna van már Párizsban az ördög tiszteletére, a melyekben a legistentelenebb üzemek folynak, a megjelenők az ostyát kirabolják a templomból, képmutató áldozókkal haza viteik s az ördög előtt meggyalázzák.

Nem esoda tehát, hogy a francia papság elégtételt akart adni az Olt. Szentségnek e mozgalom és társulat által.

E mozgalom elterjedt aztán más országokban és pedig először Németországban, hol örömmel üdvözölte a német papság; különös, hogy leterjedt Magyarországra is, hol az Eucharistikus kongresszus már üdvöndöseten el van terjedve. Most eljött Erdélybe is, és a mai nap a legkedvezőbb alkalom ennek a mozgalomnak termékenyvé tételére. Magok a pápák is ajánlják e társulatot. Azt mondja az eszméről IX. Pius: „Ez a gondolat az égből eredt“, XIII. Leo ép oly lelkesen karolta fel s ajálotta a világ összes papságának, bücsükkal látta el s a hívek között való terjesztését óhajtja.

Célja: 1) Az Úr Jézus hó vágyának megfelelni, hogy Ő különösen e szentségben látogattassék, imádtassék s nyíjen elégtételt a számtalan bántalmakért, melyeket e Szentségben el kell szenvednie: s hogy ez az elégtételadás történjék a papság által; s mert ők állanak legközelebb Jézus Krisztushoz, természetes, hogy a legkedveltebb embereitől kívánja főleg, a mit a világtól kíván.

2) Hogy a papság a szeretet egy új köteleke által össztartassék, közösen hódoljanak, közösen támogattassanak a tagok által. Hiszen minden pap köteles évenként egy misét mondani az összes tagokért. Ime, 35000 paptagja ugyanannyi szt. misét mond, hogy én céloim elérjem!

3) Hogy az Úr Jézus talájon igazi imádókat, kik in spiritu et veritate imádják, imádják azok, kik ehhez értenek. A nép ehhez nem ért, mert fölfogása oly csodálatosan gyarló az Oltári szentségről!

Ezért kell a papoknak egy új szikrát dobni a hívek szívébe, hogy felgyuljon az igaz imádás lángja, az igaz hit lángja.

4) A közös ima, melyet a pápa hangsúlyoz, de a papok imája s nem a népé. Azt kívánja a Szent Atya, hogy a papoknak a kegyelem trónja előtt imája által jöjjenek el a boldogabb idők, hogy az Egyház ellenségei megtérüljenek vagy megszegyenitessenek. Lehetetlen, hogy a közönsima ezt a célt el ne érje!

Ezek a célok. Ezeknél nobilisabb célok papra nem gondolatok. (Igaz!)

A tagok kötelessége elérni, hogy a templomban mindenki az Úr Jézusra terelje figyelmét. E hely a legszentebb; a hívek eljárnak csodakutakhoz, eljárnak búcsúára, de a templomot elhanyagolják, mely minden búcsúhelynél szentebb, mert itt él magának a kegyelemnek osztogatója, ki a csodákat a búcsúhelyeken műveli. A népet tehát tel kell világosítani, figyelmét az ott ülő dicsőség királyához kell fordítani, az ott előforduló hibákat, poros tárgyakat onnan el kell távolítani, s ez akkor lesz, ha a hívek tudják, ki van ott.

A tagok kötelessége mindent elkövetni, hogy az oltári Szentség helye az Istenhez méltó legyen. A templom tisztasága, az oltár dísz, tárgyak, orgona magasabb figyelmet keltsenek a népből az ott szekelő Jézus Krisztus iránt.

Szóval a tagok arra kötelezik magukat, hogy az Úr Jézus megbecsültségek a templomban.

Továbbá arra kötelezik magukat, hogy hetenkint egy tetszés szerint választottórán adorationt végeznek a templomban.

Mily látvány! A tagok egy óráig a közös imába merülve, ez a privát kötelezettség.

További kötelezettség évenként egy szent misét mondani az élő és meghalt tagokért, s szintén évenként 1 frtot a kongresszus céljaira adakozni a nért havonként 1 frtöt tel kapnak a tagok, mely még német, de magyar lesz, ha a tagok száma nő. Ezen kívül a tagok kapnak egy libellist, melyben kijelentik, hogy ők belelétek a társulatba. Ebbe beírja mindenki minő napnak melyik óráját választotta adorationra s hogy mikor végezte el azt. A napot változtat-hatja; e libellist be kell küldeni havonként Wesinger ő nagyságának Bpestre, ki át nézi s ott az Úr Jézus oltáráján emlék gyanánt eltételek.

Es e feltételek nem oly súlyosak, könnyen megfelellehet mindenki nekik. Főleg az hogy órai elmélkedés, mi sokakra legnehezebbnek tetszik, nem oly terhes. Ebből az egy órából 1/2 órát a breviariumra lehet fordítani, de csak annak, kinek szük az ideje, továbbá az is lehet, hogy Jézus szíve, vagy neve litániáját, vagy Jg. Szt. Alf. elmélkedéseiből egyet vesz elő az ember, belehat, s egy sőt hajt küld az Úr Jézushoz, meg a más titulushoz, azt is átgondolja. Ez könnyű mód. Ezzel bozza szokik a pap ahhoz, hogy a breviarium és mise egyes imáinak szavait teszi elmélkedés tárgyául s ez igen kitünő elmélkedés, s az óra rövid lesz, s mégis sok vigasztalással és haszonnal végezheti a pap.

Minden papnak törekednie kell, évenként minden rubricát így átvenni, mert különben elfeledi, s ő maga alkot magának újakat. Ime ezeket is átgondolni, szintén egyszerű elmélkedés! Az időre nézve: az elmélkedés akár éjjel akár nappal végezhető. (Eljen!)

Jung Cs. Lajos kijelenti, hogy e kötelezettségek oly enyhék, annyira lelkéhez vannak a papnak növe, hogy gondolkodni sem lehet, hogy lehetünk-e tarjai. (Igaz, igaz!) Csak az egy órai meditatio nehéz. Néha pl. az esperesnek el kell távoznia hazulról, hiv. látogatásra s ilyen akadályozás esetein lehet-e más napra áttenni?

Püspök úr ő méltósága megnyugtatta, hogy ily akadályoztatás esetén át lehet tenni a meditatio más napra, sőt egy nap kettőt is lehet pótlólag végezni. Arra kéri végül a megjelenteket, hogy Steiniczter úrnál adják be szavazatukat, hogy ki legyen az egyházmegyei igazgató.

Felkiáltások: Eljen Steiniczter. Steiniczter E. az idő szerinti spiritualist ajánlja.

Püspök úr ily értelemben mondja ki a határozatot. Steiniczter jónak látja, hogy kimondassék, hogy az adoration elvégzése nem kötelez sub peccato.

Püspök úr köszönetet mond *fr. Schlik* atyának a kiváló előadásért és üdvözlöi *Steiniczert*, mint társulatit igazgatót. (Eljenzés.)

II. pont volna az Oltáregyesületek újja szervezése, de a bpesti olt. egyll. igazgatója Kanter Károly új betegsége miatt nem jöhetett el, hogy előadását megtartsa, azért ezt most nem tárgyaljuk.

III. pont: A legm. Oltári Szentség kultuszára vonatkozó praktikus kérdések tárgyalása.

Püspök úr először kitűzi a következőt: 1) Mikép lehetne gondoskodni, hogy meg legyen a species a szentmisénél; ki süsse az ostyát megbízhatóan? Hogy lehetne megnyugtató eredményt elérni.

Felkiáltások: Halljuk Balázs Ferencet.

Balázs F. ezeket mondja: Mödlingben, Ausztriában minden időben lehet tiszta ostyát kapni tiszta buza lisztből, hol azt a szerzetesek sütik. Itt bivatalból készítik, szivesen adnak; nálunk nem lehet kapni, mert ol. az apácák el vannak foglalva, s más nehézségekbe is ütközik, hogy tőlük szerezzük be.

Püspök úr ajálja, hogy a hol apácák vannak azok felszólítandók s ha elvállalják ezért remunerationban részesítendők, hol növeken közelben zárda a Balázs indítványa elfogadható.

Máthé J. minden esperes kerületben legyen egy központ, ott szerzetessék be a buza, ott süssék az ostyát s onnét küldjék szét.

Püspök úr ehhez hozzá járul.

Bélinczyk. Még apacázardában is kételkednek, hogy tiszta buzaliszt-ből készül-e az ostya. Bécsben van 2-3 pék, kik eskü alatt adnak tiszta buzalisztet. Külömben Szebenben buzátt szereznek az apácák, azt öröltetik s ha innen szereznék be a lisztet, ezzel a fő cél el volna érve.

Pál I. ígt. előadó. Igazán praktikus szempontból akar hozzá szólni a kérdéshez. Ezen itt felvetett indítványok mind nehézségekbe ütköznek, s az ostyához jutás hosszadalmas, mialatt a *matéria* megromlik s a pap bár gyanakszik e miatt, kénytelen ily ostyát használni. Azt ajánlja, hogy minden plebánus maga az általa szerzett buzából készített buzáttól készítse a tészta, süttesse meg a harangozóval. (Helyes, helyes!)

Jancsó. Pártolja a Pál I. indítványát.

Kovács Gy. azt az indítványt teszi, hogy az ostya anyagát küldjék a püspök székhelyére, ott süssék az ostyát s onnan küldjék szét.

Püspök úr köszöni, a figyelmeztetést a cathedralisra, de itt sem bíz a plebánus úr az ostyában, különben lesz gondja, hogy itt metéria apta használtság.

Lestyán. A másik speciést említi fel s erre ajánlja, hogy a püspöki székhelyen szerzetessék be tiszta bor s onnan küldessék szét.

Máthé J. hozzászólása után *Püspök* úr kimondja, hogy az itt kifejtettek alapján circulareban maga fogja megjelölni a módokat és helyeket az anyag beszerzésére.

II. indítványul ajálja Püspök úr, hogy a templomok nyitva tartassanak, egész nap. Kéri, ha valakinek aggálya van erre nézve, adja elő.

Papp J. A templomra felügyelet kell, de a templomszolgák fizetése oly csekély, hogy nem lehet azért falubelyen arra kényszeríteni, hogy egész nap a templomban legyen annak őrzetélül.

Püspök úr megnyugtatóan azt ajánlja, hogy a sekrestyét jól el kell zárni és a tabernakulomot is, mert tapasztalta, hogy a tabernakulum nincs mindenütt kellen elzárva. 12—2 óraig délen zárják be a templomot, s aztán maradjon nyitva estig; a többit bizni kell az őrangyalra. Hol a templom nincs távol a községtől nincs baj; a perselyt ki kell üríteni, mert ez szokta a csatangolókat oda vonni; szegények vannak s azok megbízhatók a templomörzészett.

Avedik L. Nálunk sok az ezüstszer, azokat nem lehet minden nap elzárni. Socialisták is vannak s ezek miatt veszélyes a templom nyitva hagyása.

Püspök ur. Ez eset kivételes, mert más templomok nem oly gazdagok, mint a főesperes uré. A hol ékszer van, pénz

is van, ott egy kis rácsot kell csináltatni, a mely a templomba való behatolást elzárja, de annyi helyet mégis ad kívülről, hová az imádkozó bevonulhat.

Schlick. A gondolat nagyszerű: ő látta, hogy a nép az alkalmat felhasználja a szentség imádsárra. De a rácsokat állítás nehez sok helyt a templom structurája miatt, vagy több rácsokat kell. A templom ellenségei a gyermekek, összefirkálják a falakat, a szentelt viztartotbeöatik tintával stb. De mégis kivihető az eszme: vannak mindenütt jámbor öreg aszonyok, kik rászorulnak a segit-ségre; ezekkel kellene szerződést kötni a templom őrzésére.

Püspök úr: határozatul kimondja: *Körlemben* el fogja rendelni, hogy a templom nyitva legyen s a plebánusok gondoskodjanak mindenütt a módokatokról.

III. Püspök úr mindenüvé ajálja a Gouillon-féle örök lámpát, mely 8 napig ég, évi 16 firtal el lehet látni, mi a hívek adományából fedezhető, ha a templomnak nincs ennyi pénze.

IV. A viasz gyertyákra nézve ajálja Zechmeistert Győrről, és Seemannt Leibach (Steier)-ből: s kéri, hogy 2 szál viasz gyertya legyen mindenütt.

V. A papi ceremóniákkal a ciboriummal áldás adassék. A szentséggel való áldás adásnál nem szabad a papnak énekelni; az ének a rubrikákkal ellenkezik.

Kovács L. főesp. Az ének az áldás adásnál oly régi szokás nálunk, hogy nem lehetne a hívek megbotránkozása nélkül elhagyni. (Igaz.)

Püspök úr. Kiki a mennyire lehet igyekezzék a római rítushoz visszatérni lassankint. Tanulmányozza a kérdést és intézkedni fog, hogy itt is szabályos a törvények minden.

Jancsó. A szentén imádsáknak elrendelését kéri az egész egyházmegyére nézve, mert főleg újabb plebániákban sehol sincs meg.

Püspök úr elfogja rendelni.

Püspök úr óhajtja, hogy rézkelyhet ne használjanak; hol a szegénység miatt ezüst kupát nem szerzhetnek, szivesen hozzájárul a beszerzéshez. (Eljen.) Továbbá a purificatorium a ciboriumra kötve rubricaelenes.

A ministransok tiszta ruhába öltöztetendők, számukra posztó cipőt kell szerezni, hogy piszkos eszímával ne járjanak az oltár körül.

Végül kéri az értekezletet, hogy háladásnul vonuljunk a templomba rövid adoratoria s az Úr Jézus áldásával távozzunk el a szent exercitiomokról.

Az értekezletet éljenzés közt bezárja s a jelenlévők díszes csoportja ő méltósága vezetése alatt az ősi székesegyházba vonult melynek falai rég láttak az elmúlt napok örökre feledhetetlen jeleneteihez hasonlókat.

Melyzetünk és teendőink.

Az 1895. évi október hó 1-én Magyarországon új korszak kezdődött. Hazánktan a protestáns és a későbbi időszakban belőle keletkezett romboló liberalis áramlat összetalálkozott.

Ezen két áramlat minden válogatás nélkül minden eszközt felhasználta, hogy Magyarországot keresztény jellegéből kivetkeztesse. Létrehozták az új egyházpolitikai törvényeket, melyekkel ajtó nyitott az új pogánysághoz.

Új helyzet keletkezett. Eddig a szellemi és anyagi hatalom egymást kölcsönösen támogatva, segítve igyekeztek magasztos célokra megfélelőleg a közjólétet előmozdítani, a rendet fenntartani, a honpolgárokat segíteni, hogy emberi rendeltetésüknek megfelelhessenek. Ez volt eddig a helyzet az eszményit romboló egyházpolitikai törvények keresztül erőszakolásáig. Mindez megváltozott. Most a két hatalom egymással szemben áll. A szellemi hatalom, Jézus Krisztus

egyháza teljes joggal nyíltan hangoztatja az állambálynnyal szemben: „a te házasságod nem házasság, mert a belső szívbeli viszonyon alapuló házasság, nem lehet rideg polgári szerződés.“ Az állambatalom legnagyobb jötevőjével, édes anyjával feleselni áll és azt mondja: az általam rendezett házasság jó, érvényes, minden joggal felruházom, ha közegem előtt megkötötték a honpolgárok házasságaikat, elmehetnek hozzád is áldást kérni, nem ellenzem, de ne merészelj házasságot megáldani, míg az anyakönyvvezető igazolványt nem ad a megkötött polgári házasságról.

Továbbá az egyház szüntelenül hangoztatja: a ki nem hiszen elkárhozik, a ki nincs Krisztussal, boldogságot nem találhat. Az állam ezzel ellenkezőleg törvényt hoz, hogy a ki nem akar hinni, lehessen vallástalan, felekezet nélküli. Szóval ma Krisztus igaz egyháza és az állambatalom mint ellenségek állanak egymással szemközt, barcolnak és harcolni fognak mindaddig, míg ismét Krisztus győz. Krisztus uralkodik.

Régen megmondott: kevés bölesség kormányozza a világot. A mi kevés belátású liberális intéző köreink azt gondolják nagy együgyűséggel, hogy az egyház megnyugszik, szolgálai lecsillapodnak s engedni fogják, hogy a mindenre képes új pogányok Krisztus szellemét a társadalomból kiirtsák. Hiábavaló bárgyú számítás!

Mi hovatovább mindinkább öntudatra ébredünk, belátjuk helyzetünk veszedelmességét s mintegy ember teljes elszántsággal keltünk védelmére keresztény társadalmunknak.

De hát milyen is a mi helyzetünk?

Röviden kifejezve tőrhetetlen. Mindenfelől veszély környez. Ha igazat szólunk, azonnal betörök fejűnk, ha polgári jogainkat akarjuk emberhez, önrzetes honpolgárhoz illően gyakorolni, szaronyok, puskacsövek irányoztatnak felénk. Mert a liberalismus, melylyel a tolakodással s minden eszköz felhasználásával felülkerekedett szájhős bazafiak hivallognak, nálunk abban áll, hogy nekik minden legyen szabad, nekünk csak az, a mi az ők érdekükkel nem ellenkezik, a mi őket a husos fazekak melletti lakmározásban nem zavarta. Most övök a hatalom, dicsőség! Miénk az elnyomatás és a rágalmaztatás. Ok túlteszik magukat minden isteni s természeti törvényen és ezen álláspontról kifolyólag bazugsággal, ferdítéssel, ráfogással segítve a magát vásártérre tett és megfizetett sajtó által közvéleményt csinálnak, elámitják a közönséget s főképpen azon osztályt, mely újabban kikerülve az iskolákból, minden vallási elvet háttérbe szorított. Ezen része a honpolgároknak a hangadó elem.

A régi középształy s még a felső osztály egy része is miot bukott birtokosok, hivatalok és sápok után futkosnak. Az új középształy a liberális hatalom árnyékában nyugodtan élvezi összeharácsolt vagyonát, ezek mindig kész szolgálai a liberális állambálynnyak. Alig-alig van egy-egy tiszteletreméltó kivétel.

A hazát fertartó néposztály az ő vagy többségében nyomorog, roskadozik a terhek sulya alatt, már-már közelleg a teljes desperatiohoz, kezd leomdani azon reményről, hogy valaha jobb sorsa lesz. Innét van azon jelenség, hogy a választásokat azért várja, hogy szavazataért, korteskedéseért pénzhez jusson.

Az új rendszer romboló hatása mind inkább észrevehető.

A helyes gondolkozást, józan elméjű keresztények megállják helyüket, sőt Isten kegyelmével gondos lelkipásztorkodás mellett a lelki életben, a szent valláshoz való ragaszkodásban előre haladnak, de igen tetemes része a keresztényeknek elkapatva a vad indulatok által, rohamosan züllik el. Felkapott szólásmód kezd lenni: mit nekem a vallás, a nélkül is meg tudok élni, az állam is megengedi, hogy vallás nélkül éljek, leszek felekezetnélküli és élek kedvem szerint. Ez kedvelt szólásmódja a részegeseknek és a testiségnek élő keresztényeknek. Oda jutunk nemsokára, hogy vásár- és ünnepeken több látogatója lesz a kocsmáknak és a mulató helyeknek, mint a templomoknak. Most ha megharagszik a nép papjára, azonnal kevélyen felüti fejét s azt hánytorgatja: nincs szükségem papra, a nélkül megtudok élni, gondoskodott az állam arról.

Még eddig általában véve az egyházi áldást mindazok igénybe veszik, kik nem vált személyek, de évről-évre szaporodni fog azoknak száma, kik csak polgárilag kelnek össze, annál is inkább, mert a mostan növekedő nemzedék nagyobb részben benső vallási érzék nélkül fog kikerülni az iskolákból.

Ez nagyjában az állapot a szellemi téren.

Semmivel sem állunk jobban az anyagi téren. A nép zöme rohamosan szegényedik, pedig a szegénység felette sok rossznak a melegágya. A szegénység azért terjed oly rohamosan, mert a keresztény egyszerű, kevés igényű élet helyett tért foglal a jövővel nem számoló nagy igény.

Megdöbentő mértékben terjed az iszákosság. A zsidóság a községekben kezd birtokos lenni, palotaszerű lakásokat építeni, terjedelmes családjaival könnyű szerrel ürílag él, a keresztény nép gondatlanul pazarolja el ingatlanát, nem képes nagy része még javitgatni is az atyjától maradt épületeket s csak tengeti napról-napra magát és családját.

Egy 1000—1500 lélekből álló községben nyolc-tíz gazdagodik, a többi szegényedik és napról-napra szaporodik rohamosan a proletárok száma, kik kivételre minden vallási s egyáltalában minden nemesebb érzésből, a veszedelmes elemek számát szaporítják.

Fogalma sincs a közelgő veszélyről annak, ki nem él a nép között és nem érzék közöttük. Intéző köreink igen kevés kivétellel semmit sem törődnek a néppel, teljesen tájékozatlanok annak állapotáról. A nép képviselői is sokkal nagyobb uraknak tartják magukat, hogy sem a néppel bieleődjenek, igen kevés kivétellel nem is azért tolják fel magukat képviselőknak, hogy az általuk képviselt népert valamit tegyenek, hanem csak azért, hogy sáphoz, hivatalhoz jussanak. Valamint ezek, úgy hivatalnokaink nagyobb része is úgy járnak el, mintha nem ők lennének a népert, hanem a nép éreitük. Már odajutottunk: az egyszerű falusi bíróságok is magán érzékből minden önkormányzati jog egyes arculcsapásával nagyságos uraknak adnak át vagy pedig végzett földbirtokosoknak, akárhányszor tömléc-ízlelt egyéneknek megélhetés végett. Szóval a gonosz liberalismus minden téren rombol, úgy fent, mint alatt. Ugy, hogy bátran igazsággal elmondhatjuk, hogy a liberalismus lerakódó szemétdombja minden heretika pravitasnak. Veszedelmesebb, mert hazug, alattomos, minden eretnekségnél. A ki tudja, hogy mi az a liberalismus azt bátran mondhatja, hogy mindaz, ki magát liberalisnak mondja, az vagy ostob.

vagy megbízhatlan egyén. Akár képviselő, akár a ház alelnöke, akár képtári igazgató, akár vashíd helyett fahídat eszénál főispán legyen, akár sápot hajhászó képviselő-üggyvéd legyen az, teljesen megbízhatlan.

Ilyen a mai állapot. A ki nem alszik, az észre veszi, hogy néptünk úgy a szellemi mint anyagi téren rohamos hanyatlásban van. Veszélyes átmeneti korszakban élünk. Ma a lelki pásztoroknak hatványozott éberséggel és buzgalommal kell résen állniok. Ma nem úgy van mint volt ezelőtt egy évtizeddel is, a midőn a hivatalalt viselő egyének nagyobb részben a papságal kezet fogva igyekeztek közös egyetértéssel a közjót előmozdítani. Ma elenyészően kevés azon hivatalnokok száma, kik nem ellenségei a papságnak, kik ne törekednének arra, hogy a papság tekintélyét a nép előtt rontsák s így működésüket, sikertelenné tegyék. Esetleg barátságot színelnek, szépet mutatnak, hogy érzelmeiket, szándékaikat, álláspontjukat kipuhatolják s így annál inkább képesek legyenek ellenük dolgozni. Különösen igyekeznek gyengéiket kifürkészni s azután rajtuk lovagolni, érzelmeikben felhasználni vagy ha nem találkoznak úgy mint ők fujják, akkor pellengetre állítani. Mert liberális tulajdonság a más szemében meglátni a szálkát, a magáéban észre sem venni a gerendát.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **A magyarországi lat. és gör. szert. róm. kat. tanítók segélyalapja** vagyonáról a kezelő egri főkapitán által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált 1896. évi számadás kivonata.

Vagyonállás 1895. év végén.

1. 4°/₁₀-kal kam. magyar járadékkötvényekben (névérték szerint) 116 000 korona, vagyis 58 000 frt. 2. 4²/₁₀ % -os egys. osztr. államkölesönkötvényekben (névérték szerint) 1100 frt. 3. 6 db. bazilika sorsjegy á 850 51 frt. 4. Magán kötelezvényen 50 frt. 5. Takarékpunztáraknál 5¹/₂ % kamatra tőkésítve 14 000 frt. 6. Kézpénzmaradvány 3593 frt 94 kr. Összesen 76799 frt 94 kr.

I. Fejezet. 1896. évi bevétel.

1. §. A múlt évi kézpénzmaradvány 3598 frt 94 kr. 1. §. Összege 3598 frt 94 kr.

2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből befolyt: a) Az esztergomi érseki megyéből 117 frt 50 kr. b) A kalocsai érseki megyéből 238 frt. c) Az egri érseki megyéből 201 frt 12 kr. d) A besztercebányai püspöki megyéből 38 frt 50 kr. e) Az eperjesi gör. szert. püsp. megyéből 75 frt. f) Az erdélyi püspöki megyéből 101 frt. g) A győri püspöki megyéből 140 frt 28 kr. h) A kassai püspöki megyéből 56 frt 50 kr. i) A nagyváradai gör. szert. püspöki megyéből 15 frt. k) A nyitrai püspöki megyéből 64 frt. l) A pécsi püspöki megyéből 154 frt. m) A rosznyói püspöki megyéből 68 frt 54 kr. n) A szamosújvári gör. szert. püspöki megyéből 29 frt. o) A szatmári püspöki megyéből 50 frt 50 kr. p) A szepesi püspöki megyéből 75 frt 53 kr. q) A szombat-helyi püspöki megyéből 200 frt. r) A váci püspöki megyéből 24 frt. s) A veszprémi püspöki megyéből 80 frt 60 kr. t) A pannonbalmi főapátság egyházi területe részéről 12 frt. 2. §. Összege 1741 frt 07 kr.

3. §. Tökék (értékpapírok és takarékpénztári betétek) kamataiból 3003 frt 57 kr. 3. §. Összege 3007 frt 57 kr.

4. §. Végrendeleti hagyományokból: a) Néhai Abel János volt nagyszombati főgymn. tanár hagyománya 150 frt. b) Néhai Szabó József volt plebános hagyománya 100 frt. Mindket hagyomány a főtsz. esztergomi főegyházmegyei hatóság által beüldve 4. §. Összege 250 frt.

Összes bevétel 8593 frt 58 kr.

II. Fejezet. 1896. évi kiadás.

1. §. Az 1896. évben felosztás alá eső (alapsz. 6. és 7. §§.) összeg számlájára: a) A közp. bizottság által megszavazott ösztöndíjak címén kiadott 1775 frt. b) Az 1896. iskolai évi ösztöndíjösszegnek kerek számot meghaladó része az árvaház külön kezelt alapjába áttétetett 48 frt 62 kr. c) Segély- és gyám-pénzekre, valamint a szegény sorsú tagok gyámoltására 2240 frt. d) Az 1896. évi segély- és gyám-pénzeknek kerek számot meghaladó része az árvaház alapjába áttétetett 8 frt 28 kr. e) Az orsz. kat. tanítói árvaházat illető hányad címén az árvaház külön kezelt alapjába áttétetett 449 frt 66 kr. 1. §. Összege 4521 frt 56 kr.

2. §. Különfélékre (nyomdai, postai stb. stb. költségek 11 frt 11 kr. 2. §. Összege 11 frt 11 kr.

Összes kiadás 4532 frt 67 kr.

Mérleg:

Összes bevétel 8593 frt 58 kr. Összes kiadás 4532 frt 67 kr. 1897. évre átvendő kézpénzmaradvány 4060 frt 91 kr.

A segélyalap vagyonállása 1896. év végén:

1. 4°/₁₀-kal kam. magyar járadékkölesönkötvényekben (névérték szerint) 116 000 korona, vagyis 58 000 frt. 2. 4²/₁₀ % -os egys. osztr. államkölesön kötvényekben (névérték szerint) 1100 frt. 3. Hat db. bazilika sorsjegy á 850 51 frt. 4. Magán kötelezvényen 50 frt. 5. Takarékpénztárakban 4¹/₂ % kamatra tőkésítve 14 000 frt. 6. Kézpénzmaradvány 4060 frt 91 kr. Összesen 77261 frt 91 kr.

*

A létesítendő országos katolikus tanítói árvaház alapjáról a kezelő egri főkapitán által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált 1896. évi számadás kivonata.

Vagyonállás 1895. év végén.

1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyeremény kölesön jegy (névérték szerint) 100 frt. 2. 4°/₁₀ kal kam. magyar járadék kötvényekben (névérték szerint) 155 000 korona, vagyis 7750 frt. 3. Takarékpénztárban 4¹/₂ % kamatra tőkésítve 5200 frt. 4. Kézpénzmaradvány 197 frt 37 kr. Összesen 13247 frt 37 kr.

I. Fejezet. 1896. évi bevétel.

1. §. A múlt évi kézpénzmaradvány 197 frt 37 kr. 1. §. Összege 197 frt 37 kr.

2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből:

2. §. Összege — — —.

3. §. A segélyalap 1896. évben felosztás alá eső jövedelméből az árvaház pénztárába áttétetett: a) A szabály-szerű ¹/₁₀ rész címén 449 frt 66 kr. b) A segélyalapból megszavazott 1896.7. iskolai ösztöndíjösszegnek kerek számot meghaladó része az árvaház javára átengedve 48 frt 62 kr. c) Az 1896. évi segély- és gyám-pénzeknek kerek számot meghaladó része a segélyalapból az árvaház alapjába áthozva. 8 frt 28 kr. 3. §. Összege 506 frt 56 kr.

4. §. Tökék kamataiból 547 frt 19 kr. — 4. §. összege 547 frt 19 kr.
 Összes bevétel 1251 frt 12 kr.

II. Fejezet. 1896. évi kiadás.

1. §. Tökésítésre: 2000 korona névértékű 4°/_o-kos járadék kölcsönkötvényekért 993 frt 50 kr. 1. §. összege 993 frt 50 kr.

2. §. Különfélékre: Ez évben semmisen adatott ki. —
 — 2. §. összege. —

Összes kiadás 993 frt 50 kr.

Mé r l e g:

Összes bevétel 1251 frt 12 kr. Összes kiadás 993 frt 50 kr. 1897. évre átvendő készpénzmaradvány 257 frt 62 kr. Az árva háza alapjának állása 1896. év végén:

1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyeremény kölcsönjegy (névérték szerint) 100 rt. 2. 4°/_o-kal kam. magyar járadék kölcsönkötvényekben (névérték szerint) 17500 korona, vagyis 8750 frt. 3. Takarékpénztárban 4¹/₂^o/_o-kos kamatra tökécsíteve 5200 frt. 4. Készpénzmaradvány 257 frt 62 kr. Összesen 14307 frt 62 kr.

I R O D A L O M.

Az erd. r. k. státus középiskolái.

(Vége.)

A marosvásárhelyi r. k. gymnasium Ertesítőjét Karácson Márton igazgató adta ki. A füzet külső kiállítása nagyon tetszetős; azonban ha nyomása oly nagyon rükkölt nem lett volna, egy kisebb értekezés is jól elfért volna benne bevezetésül.

Az I. fejezet az intézet életéből két nevezetes mozzanatot említi fel, mindkettőről értesült a lap basábjairól olvasóközönségünk: az egyik az iskolának az 1896¹/₂ tanévben a VII. osztálylyal megkezdett kibővítése, a másik az, hogy az erdélyi r. k. státus tanárai a múlt tanévi összejövetelőket Maros-Vásárhelyen tartották és több fontos tárgyat beszéltek meg, melyek az erd. r. k. középiskolák életében nagy jelentőséggel bírnak. Harmadik mozzanatul felemlíthetjük, hogy az Elekes Pál ítélőtáblai elnök elhunytával megüresedett főgondviselői állást a főtanhatóság Mikó Arpád marostordai főispánnak ajánlotta fel, a kiben az iskola remélhetőleg hatalmas és nagylelkű pártolót nyert.

A tanári kar a VII. osztály megnyitása következtében órákkal meglehetősen el volt látva, noha kisegítőül még Biró Ferenc nyugalmazott tanár is működött. Ez utóbbival együtt összesen 11 tanár volt alkalmazva az ének és zene tanítására külön tanítók jártak be az iskolába.

Kuncz Elek főigazgató ápr. 23—26. napjain látogatta meg az intézetet. Az Ertesítő szerint, megelégedését fejezte ki az iskola fokozatos fejlődése fölött, „a mely hogy szép rendeltetésének méltóképen megfelelhesen és a vallásos nemzeti művelődésnek szolgálatában a maga feladatát teljesíttesse, nincs egyébre szüksége, mint a teljes kiegészítésre.“ (7. l.) Meglátogatta továbbá az intézetet Pál István igazgatótanácsai előadó is.

A tanítás menete az országos tanterv keretében folyt. Az Ertesítő adataiból nem sikerült megtudnom, hogy az ifjúság télen részesül-e a tornából oktatásban. — Az Ertesítő közli az írásbeli dolgozatok tárgyát minden osztályra és minden tárgyra vonatkozólag, valamint az iskolai éven át

írt dolgozatok számát is; azonban a közölt adatok szerint úgy tűnik ki, mintha egyes tárgyakban a tantervtől megszabott szám nem volna meg. — Az iskolai szertárak közül kivált a fizikai szertár gyarapodott (426 frt. értékben.)

A tanulók közül 21-nek volt alapítvány; 3 ösztöndíjas volt (300 frt.); 6 tanuló a főnevelőben ingyen ellátásban részesült: 46 ifjú meg ugyanott 125—125 frtot fizetett ellátásért. Nyolc alapítványból 20 tanuló kapott segítséget (101 frt értékben); 38 tanuló év végén kapott jutalmat (körülbelül 100 frt.) — A jutalmi alapok száma az 1896¹/₂ tanévben is szaporodott eggyel a Boros Elek táblabíró emlékére tett 100 koronással.

A marosvásárhelyi gymnasiumnak év elején 216 tanulója volt, év végén 195 tanuló kapott bizonyítványt. A tanulók előhaladásával (76 9°/_o kielégítő előmenetelű, 9 2°/_o egy tárgyból kapott elégtelent, 13 9°/_o több tárgyból elégtelen jegyű) és erkölcsei viselkedésével a tanárok meg voltak elégedve; csak a szállásviszonyok ellen panaszkodik az igazgató. „Végre is egyszer már a szülőknök rájönni (!) kellene, hogy gyermekeik neveléséért hozott minden áldozatuk hiában való, ha azokat kedvezőbb és az iskola határait biztosító külső körülmények közé nem helyezik.“ Fajdalom, ez mindenütt így van az egész országban; de legalább azzal vigasztalhatjuk magunkat, hogy a nyomorúság iskolájában éppen annyian váltak nemes jellemű férfiakká, vagy tán még többen, mint azokból, kik növekedékidejük alatt a jöllét és kényelem karjaiban fejlődhettek!

A székelyudvarhelyi r. k. gymnasium Ertesítőjét Soó Gáspár igazgató becsátotta közre.

Az intézet életében a múlt iskolai évben semmi feltűnőbb mozzanat nem fordult elő; esendesen folytak a nyugodt munkásság napjai. Az iskolát azonban mégis érte egy szomorú eset; ugyanis Kozák Márton, az intézet zenetanítója 1896. márc. 31-én elhunyt. „Benne a zeneirodalom egyik kiváló művelőjét, az ifjúság pedig lelkes tanítóját veszítette el.“ — Az ifjúság egészségi állapota megfelelő volt; a tanulókat a megyei főorvos minden hónapban megvizsgálta.

Kuncz Elek főigazgató hivatalos látogatását novemberben végezte; látogatást végeztet az intézetnél Pál István kanonok is, mint az igazgatótanács kiküldöttje. A VIII. osztályosok hittani vizsgálatán Jung-Cseke Lajos plebános, püspöki biztos elnökölt.

Az udvarhelyi gymnasiumnál a tanárok száma 14 volt (10 rendes, 4 helyettes); azon kívül működött egy énektanító is bejáró tanítói minőségben.

Az ifjúság három iskolai ünnepet ült meg november 5-ikét, március 15-ikét és június 29-ét. Az Ertesítő szerint ezen ünnepeket nagy közönség látogatta s az ifjúság működését elismerésével jutalmazta. — Az ifjúság buzgón működött az énekkar más alkalmakkor történő fellépéseiben is. — Az önképzőköri munkásságot szintén mozgalmasnak mondhatjuk.

A szorgalmas és szegény tanulók jutalmazására és segítésére az udvarhelyi gymnasium elég segédeszközzel rendelkezik. A főnevelőben 33 tanuló élvezett alapítványt; 5 tanuló servitor lévén, ingyen kapott ellátást. Ösztöndíja 10 tanulóknak volt (1050 frt.), 35 tanuló a tandíj fizetésétől vagy egészen, vagy félig fel volt mentve. (168 frt.) Az ifjúsági segélyző könyvtár 147 tanulót látott el csekély

használati díjért tankönyvekkel. Jutalmazásra 176 frt. fordított. — Az igazgatóság kezelése alatt 11 alapítvány áll 7432 frt. értékben. Leguagyobbak az internatusi (2299 frt.) és a zenealap (3390.)

A gymnasiumba év elején összesen 248 tanuló iratkozott be, év végéig 239 maradt meg. A 239 vizsgálatot tevő tanulóból 74,9% sikerrel végezte osztályát, 14,6% a következő tanév elején javíthat, 10,5%-nak az osztályt ismételnie kell. — Erettségi vizsgálatra 27 tanuló állott elő, kik sikerrel letették az írásbelit. A szóbeli vizsgálat után 23-at nyilváníttak éretnak, 1 javító vizsgálatot tesz, 3-nak ismételnie kell.

Az ifjúság viseletét az Ertesítő általában megfelelőnek minősíti, 6 tanulót súlyosabb természetű fegyelmi vétsége miatt (verekezés, botrányos magaviselet) az intézettől consilium abeandí-val el kellett távolítani.

Befejeztük futó áttekintésünket az erdélyi r. k. státus gymnasiumairól. Onkéntelenül kinalkozik az alkalom, hogy összehasonlításokat tegyünk az egyes intézetek viszonyai között és ebből a jövőre nézve következtetéseket vonjunk. Azonban ez összehasonlítás elől kitérünk; ki kell térnünk több okból: 1) teljesen tárgyilagos ítéletet az iskolák munkájáról ilyen összevető irányban csak az tehetne, ki mindegyiknek belső viszonyaival teljesen ismerős, mivel idegen embernek az ítélete csak a számokon és az értesítőkben közölt adatokon épülhet; azonban ezek nem mindig tárják elő a tényleges viszonyokat, nem mutatják a rejtettebb akadályokat, melyekkel az egyes iskolák küzdenek; továbbá azért nem akarunk összehasonlításokat tenni, mivel az erdélyi r. k. iskolák a fejlődés átlaportában vannak, s mint ilyenekről a főigazgatók, az iskolai ügyek legbivatabb képviselői is meglelgedéssel nyilatkoznak. Megéljük továbbá, hogy a státus tanárainak évenkénti összejövetelei is hozzá járunk ahhoz, hogy az iskolák színvonala minden tekintetben emelkedjék s haladásukat jótékony összhangzó működés mozdítsa elő.

De míg egy részről elismerjük, hogy a tanári karokban megvan a buzgóság, hogy intézetteket szellemileg fejlesztsek, más részről a fentartó főhatóságától is megvárhatják a támogatást. Támogatásra pedig két irányban szorulnak rá. Először a r. k. státusnak az egyes intézetek életében minden eszközt elő kell teremnie, a mi a tanítás és nevelés eredményessé tételéhez szükséges (épületek, felszerelések.) Nehány iskolánál kivált a testi nevelés szorult rá a nagyobb fokú figyelemre. Nagyon érdemes a megtönlásra az az indítvány is, melyet a kolozsvári egyetem mellett állítandó tanárképzőre tettek, de csak úgy, ha ezt az ugyanott levő kat. gymnasiumnál a státus tanárjelöltjeire nézve a tanításba való gyakorlati bevezetéssel köthetnék össze. Másodsor megvárják, hogy ők maguk lehetőleg bamar jussanak anyagi gondoktól ment helyzetbe.

Azt hiszem, a tanároknak a buzgó működésre és folytonos haladásra megvan a kedv és az akarat; úgy kell tartanom, hogy a státus is mindent meg fog tenni középiskolai érdekében. Akkor aztán sem az állam, sem a telekezetek iskolái nem haladhatnak meg mioket; mindkét részlől való jóakarat mellett a siker el nem maradhat!

KÜLÖNFÉLÉK

— **Ngos Fábían Sándor** nagyprépost úr a sepsi-miklósvári esperes-kerület papsága részéről f. évi aug. 19-én egyhangulag 21 szavazattal az autonomiai kongressusra egyházi képviselőnek választott.

Nyilatkozat.

Az udvarhelymegyei esperesi kerület papsága augusztus hó 21-én Székely Udvarhelyen tartott korona gyűlése alkalmából Jung Cseke Lajos apát esperes eltávoztával a

gyűlés bezárása után Balogh Ferenc szentkirályi plébános elnöke alatt külön értekezletet alakítva e proprio motu megbeszélés tárgyává tette az „Ellenzék“ lap aug. 10-iki számában „üdvözet Majláth Gusztáv gr. r. k. erdélyi püspököknek“ c. cikket és erre vonatkozólag a következő pontok megjegyzésére jutott.

1) Midőn a fentemlített cikkekre válaszol, nem magát a streberség és sértett ambíció gyanus leple alatt született cikket tiszteli meg és nem akar annak meg nem érdemelt fontosságát tulajdonítani, hanem ugyanecek az „Ellenzék“ későbbi számaiban közzé tett derék nyilatkozatok után a maga részéről is szükségesnek tartja a közönséghez szólanı és önértetes feleletet adni.

2.) Szívöl sajnálja, hogy egy nagy tevékenységű erdélyi r. k. pap képes volt az alig elhunyt püspökünkben a a legjobb atyának, ki neki is atyja volt, emléket egy osztokodó rossz fiu lelkiületével megsérteni, megbántó nepotismus vádját borítani. Epen azért a maga részöl el alkatomból is expiatio képpen áldást mond a boldogúltra.

3.) Anélkül, hogy a fenti cikkben érdemekkel felemlített kiváló papstevőreinket — habár ily alakú elismerést hitünk szerint bizonyára ők sem kívántak — megbírálni akarunk, a cikkíró tájékozatlanság és vakmerő ítélettel vádoljuk, akkor midőn Jung Cseke Lajos apát esperest, mint a nepotismus és kegyencválasztás creaturáját merészkedik bemutatni. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az apát plébános urnak tanári, subregensi, segédlelkész, plébánosi és más megelőzőleg főesperesi működésében az igazi alap a papi munka volt belhelyezve arra, hogy mint udvarhelyi apát főesperes-plébános köztisztelő és rajongó szeretet közepette tovább gyűjtse rendkívüli érdemeit. Epen azért bódoló üdvözetünket fejezzük ki vele szembe.

4.) Ezen értekezletünk pontjainak az „Ellenzék“ és „Közművelődés“ c. lapokban való közzétételével az elnökünk és kerületi jegyzőt bizzuk meg.

Szekely-Udvarhelyen, 1897. évi aug. 21-én tartott gyűlésből.

Balogh Ferenc,
elnök.

Oláh Antal,
jegyző.

— **Figyelmeztetésül.** Az ehedi kántortanítói állásra ez ideig pályázat nem érkezvén, a pályázati határidő meghosszabbított.

— **Pályázat.** A csikmadarasi róm. kat. elemi népiskolánál egy tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 300 frt. készpénz a községpénztárából előleges havi részletekben, 6 öl lágy tűzifa beszállítva, egy konyha, 2 szoba, pince és kamarából álló lakás: gazdasági épületek és veteményes kert, szabad legeltetés. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölendő osztályokat tanítani. Kellően felszerelt folyamodványok szeptember 1-ig a csikmadarasi plébánián hivatalhoz benyújtandók. Csik-Madaras, 1897. aug. 9-én. (U. p. Csik-Rákos.) Miklós István plébános, isk. székı elnök.

— **Pályázat.** A lemondás folytán ürességben levő alsó-csernatonai r. kat. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Díjlevél szerinti jövedelme: I. Különléle alapokból fél és évnegyedi utolagos részletekben 248 frt. II. Kepe, ospora és stola évi pénzértéke 120 frt. III. Szentmise alapítványból 6 frt. 80 kr. IV. 4 hold 125 □-öl kanonika szántónak egy harmadát élvezi, melynek kataszteri jövedelme 4 frt. 19 kr. V. Lakás: tisztességes köépület, mely áll 2 szoba, egy konyha, egy kamara és egy pinceből. Külön sütőház, csür, istálló sertés öllal és 200 □-öl veteményes kert. — Pályázati kívánók kellően felszerelt okmányaikat alattirtkoz szeptember hó 12-ig adják be. — Személyesen jelentkezők előnyben részesülnek. Kelt Alsó-Csernatonban (Háromszékm.) 1897 évi augusztus 24 én. Kalit Ferenc, r. k. lelkész.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.